

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **I. J.**, bývajúceho v Z., zastúpeného JUDr. E. Z., advokátkou v N., proti odporkyňi **A. J.**, bývajúcej v Z., zastúpenej JUDr. I. M., advokátkou v K., **o určenie neplatnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp.zn. 8 C 88/2006, o dovolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 11. septembra 2007, sp.zn. 6 Co 76/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 11. septembra 2007, sp.zn. 6 Co 76/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Komárno rozsudkom 26. februára 2007 č.k. 8 C 88/06 - 130 zamietol návrh, ktorým sa navrhovateľ domáhal, aby súd určil, že je neplatný právny úkon urobený v notárskej zápisnici N.. X. N.. X. zo dňa 16. júna 2004 a v jej dodatku č. 1 zo dňa 4. augusta 2004, spísaných na Notárskom úrade JUDr. P. J.. Navrhovateľa zaviazal zaplatiť odporkyňi náhradu trov konania vo výške 89 444 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Navrhovateľ naliehavý právny záujem na tomto určení odôvodnil tým, že jeho právne postavenie je neisté. V návrhu poukázal na to, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom notárskej zápisnice a jej dodatku nadobudol pred uzavretím manželstva s odporkyňou. Notárskou zápisnicou a jej dodatkom sa s odporkyňou po uzavretí manželstva dohodli, že nehnuteľností, ktoré boli jeho výlučným vlastníctvom budú patriť do masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len BSM) navrhovateľa a odporkyne. Podľa jeho názoru uvedený právny úkon bol neplatný, pretože podľa zákona nie je možné do masy BSM pojať majetok, ktorý vlastnil niektorý z manželov pred uzavretím manželstva. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho zamietavého rozhodnutia uviedol, že navrhovateľ nepreukázal svoj

naliehavý právny záujem na požadovanom určení, nakoľko takéto určenie by nebolo spôsobilé odstrániť neistotu v danom právnom vzťahu. Právne postavenie navrhovateľa by v katastri nehnuteľnosti zostalo nezmenené a nebola by uspokojivo vyriešená otázka, kto je vlastníkom sporných nehnuteľností.

Krajský súd v Nitre na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 11. septembra 2007, sp.zn. 6 Co 76/2007, rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a určil, že právne úkony vykonané v notárskej zápisnici N.. X., N.. X. zo dňa 16. júna 2004 v Notárskom úrade JUDr. P. J., notára so sídlom v B., ktorou bol rozšírený zákonom stanovený rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov I. J. a A. J., rod. N., a v notárskej zápisnici N.. X., N.. X. zo dňa 4. augusta 2004 v Notárskom úrade JUDr. P. J., notára so sídlom v B., v ktorej bol spísaný dodatok č. 1 k dohode o rozšírení zákonom stanoveného rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, podľa ktorých bol povolený vklad vlastníckeho práva Správou katastra K. pod č. V. k nehnuteľnosti v kat.úz. L. č. X. ako parc.č. K. X. – ostatné plochy vo výmere X. m², parc.č. K. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², parc.č. K. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², parc.č. K. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², parc.č. K. X. – vodné plochy vo výmere X. m², parc.č. K. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², rozostavaná stavba postavená na parc.č. K. X. a parc.č. K. X., sú neplatné. Odporkyňu zaviazal zaplatiť navrhovateľovi náhradu trov konania v sume 22 986 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Odvolací súd dospel k záveru, že navrhovateľ preukázal svoj naliehavý právny záujem na určení neplatnosti právneho úkonu, nakoľko právny úkon sa týkal jeho výlučného majetku, nadobudnutého pred uzavretím manželstva, ktorý sa v súvislosti s touto dohodou a jej zápisom do katastra nehnuteľností stal predmetom BSM. Z tohto dôvodu s poukazom na vyššie uvedené skutočnosti sa jeho postavenie stalo neistým, keďže v katastri nehnuteľností došlo k zápisu zmeny vlastníka k predmetným nehnuteľnostiam už na základe takejto dohody o rozšírení BSM a nie na základe ďalších právnych úkonov týkajúcich sa konkrétnym nehnuteľností. Odvolací súd preto vec preskúmal následne i po stránke vecnej. Všetky nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom právneho úkonu obsiahnutého v notárskej zápisnici zo dňa 16. júna 2004 a jej dodatku, boli výlučným vlastníctvom navrhovateľa pred uzavretím manželstva. Uzatvorenou dohodou o rozšírení BSM došlo k zmene vlastníctva nehnuteľností, ktoré navrhovateľ vlastnil ako výlučný vlastník už nielen pred uzavretím manželstva, ale aj pred uzatvorením dohody o rozšírení BSM. Pri právnom posudzovaní veci, vychádzal odvolací súd z viacerých rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky, keď mal za to, že právna úprava dohody

o rozšírení BSM je úplne zhodná s právnym poriadkom Slovenskej republiky. Vyslovil záver, že na základe dohody o rozšírení BSM možno nadobudnúť do BSM iba majetok, ktorý nadobúda jeden z manželov po uzatvorení takejto dohody, a retroaktivita nie je prípustná ohľadne majetku, ktorý nadobudol jeden z manželov a ktorého výlučným vlastníkom bol jeden z manželov pred uzatvorením dohody o rozšírení BSM.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie odporkyňa, ktorá ho navrhla zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietala, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Z ustanovenia § 143a Občianskeho zákonníka vyplýva, že na základe dohody o rozšírení rozsahu BSM môžu do BSM patriť veci, ktoré podľa § 143 Občianskeho zákonníka boli výlučným vlastníctvom len jedného z manželov. Toto zákonné ustanovenie rešpektuje zásadu súkromného práva tým, že účastníci na základe slobodného rozhodnutia môžu voľne uplatniť svoje individuálne záujmy a umožňuje manželom upraviť svoje vzájomné majetkové práva odchylné od zákonnej úpravy zakotvenej v § 143 Občianskeho zákonníka. V zásade § 143a Občianskeho zákonníka upravuje modifikáciu majetku tvoriaceho BSM a nevyplýva z neho, že táto modifikácia sa môže vzťahovať len na majetok nadobudnutý do budúcnosti resp. že sa nemôže týkať majetku, ktorý mal niektorý z manželov pred uzavretím manželstva. Odporkyňa bola toho názoru, že zákonodarca predmetným ustanovením mienil odstrániť rigoróznosť predchádzajúcej úpravy, rešpektujúc zásadu súkromného práva vyjadrenú v článku II. ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorej každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Z paragrafového znenia ustanovenia 143a Občianskeho zákonníka nevyplýva zákaz rozšíriť predmet BSM dohodou aj o majetok nadobudnutý jedným z manželov pred uzavretím manželstva. Nevyplýva z neho ani výklad, že toto ustanovenie môže pôsobiť len do budúcnosti. Jedinou podmienkou aplikácie tohto ustanovenia je, že táto dohoda musí byť uzavretá len medzi manželmi počas trvania manželstva a vo forme notárskej zápisnice. Ďalej uviedla, že s navrhovateľom pristúpili k uzavretiu dohody o rozšírení predmetu BSM z dôvodu, že výstavbu nehnuteľností tvoriacich predmet rozšírenia BSM financovali zo spoločných finančných prostriedkov. Len z dôvodu, že pozemky na ktorých bola prevedená výstavba, tvorili vlastníctvo navrhovateľa, boli doklady spojené so stavebným konaním vystavené na meno navrhovateľa. V čase výstavby už žili v spoločnej domácnosti a do nehnuteľností investovali nemalé finančné prostriedky jednak pred uzavretím manželstva ako aj po uzavretí manželstva. Určením neplatnosti dohody o rozšírení predmetu BSM by získal navrhovateľ na jej úkor značný

finančný prospech, nakoľko okrem spoločných prostriedkov tvoriacich predmet BSM do nehnuteľností investovala aj svoje výlučné finančné prostriedky.

K dovolaniu odporkyne sa písomne vyjadril navrhovateľ, ktorý ho žiadal zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Mal za to, že právny záver, ktorý prijal odvolací súd v dôvodoch svojho zmeňujúceho rozsudku, je správny. V dôvodoch podrobne opisoval skutočnosti svojho spolužitia s odporkyňou.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorá je zastúpená advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie odporkyne je prípustné a dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti

rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., dovolací súd najskôr pristúpil k skúmaniu väd konania, v zmysle hore uvedeného, i keď ich dovolateľka osobitne nenamietala. Dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou, vyjadrenou v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p., nakoľko postupom odvolacieho súdu bola odporkyni odňatá možnosť konať pred súdom.

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznával.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že návrh na určenie neplatnosti právnych úkonov nie je dôvodný, pretože navrhovateľ nepreukázal naliehavý právny záujem na takomto určení. Na základe tohto právneho záveru, vec neprejednával po vecnej stránke a návrh navrhovateľa zamietol.

Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj zmeňujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď vychádzal z toho, že navrhovateľ má naliehavý právny záujem na požadovanom určení, a v plnom rozsahu vyhovel návrhu navrhovateľa. Určil neplatnosť v návrhu označených právnych úkonov, ktoré tvorili obsah notárskej zápisnice N.. X., N.. X. zo dňa 16. júna 2004 a jej dodatku zo dňa 4. augusta 2004.

Dovolací súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinštančnom konaní.

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom porušil právo odporkyne na spravodlivý proces, pretože tým, že svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, v skutočnosti odporkyňi odňal právo namietat správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa odporkyňa dozvedela, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností, ktoré dosiaľ neboli súdom prvého stupňa hodnotené. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa nejavili významnými. Ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa, mal jeho rozhodnutie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil odporkyňi realizáciu jej procesných práv, lebo jej odoprel možnosť prieskumu správnosti rozhodujúcich skutkových zistení. Svojím postupom teda odporkyňi odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami odporkyne uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1, 4 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 13. októbra 2009

JUDr. Ladislav G ó r á s z , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková